

позиція КНР не дозволили завершити реалізацію цього проєкту, а мобілізація Володимира Любомировича в ЗСУ у перші дні не дозволила йому реалізувати ще дуже багато заходів і проєктів. Хоча, мабуть не було такої його відпустки зі служби, під час якої він би не зустрічався зі студентами, й не розповідав їм про реалії війни.

На завершення, варто зазначити що йому як керівнику відділу у справах молоді ніколи не були притаманні формалізм, проведення роботи заради звітності чи постів у соцмережах, лише в інтересах студентів і лише для реального результату. Він був людяним, студенти його поважали, адже до нього можна було звернутись із будь-яким питанням.

Саме тому, я щиро пишаюсь, що починав свою трудову діяльність під його керівництвом Володимира Любомировича у відділі у справах молоді....

Іван Куций (Тернопіль)

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА СПАДЩИНА ВОЛОДИМИРА БРОСЛАВСЬКОГО У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІОГРАФІЧНОЇ СИТУАЦІЇ

Трагічна загибель Володимира Любомировича Брославського (1979–2025 рр.) у процесі оборони України від ворожої агресії спонукає історичну науково-освітнянську спільноту ТНПУ ім. В. Гнатюка оцінити не лише його життєві, освітні та громадські прояви активності, але й науково-дослідницьку спадщину. У процесі оцінки постаті Володимира Любомировича як історика-дослідника необхідно враховувати той факт, що його науково-дослідницька діяльність не стала першочерговим пріоритетом з-поміж його численних кар'єрно-професійних та життєвих занять та зацікавлень. Як знаємо, він зреалізовував свої таланти насамперед в таких сферах як освітній менеджмент, виховна робота з молоддю, військова та громадська діяльність тощо. Проте його дослідницька спадщина зі сфери історії є достатньо вагомою й тому потребує окремої уваги. Тут насамперед хочемо зацентрувати на такому факті, що основні напрями науково-дослідницької діяльності Володимира Брославського не становили самодостатнього чи ізольованого процесу, а були тісно переплетені із іншими аспектами його багатогранної діяльності. Наприклад, аналіз його публікацій показує, що його дослідницька робота наскрізно насичена елементами історико-правового аналізу; у його науковому доробку ми спостерігаємо виразно помітне правознавче спрямування. А якщо ми звернемося до професійної кар'єри Володимира Брославського, то у ній ми побачимо вагому роль правознавчого циклу у викладацькій діяльності. Зрозуміло, що провідним напрямом наукової спеціалізації Володимира Брославського є аграрна історія. Саме у цьому дисциплінарному напрямі виконана кандидатська дисертація Володимира Любомировича та більшість його статей. Тут ми не можемо не згадати ту обставину, що в особистому житті Володимир Любомирович був тісно пов'язаний із різними аспектами саме сільськогосподарської діяльності. Звідси його наукова спеціалізація не була відірваною від особистих життєвих практик – ці дві грані Володимира Любомировича тісно перепліталися й взаємодоповнювали одна одну. Також в науковому доробку історика ми спостерігаємо вагоме наукове зацікавлення військовою історією. Підкреслимо, що свою наукову кар'єру Володимир Любомирович розпочинав саме із військово-історичний досліджень. Ці професійні зацікавлення молодого історика у процесі його кар'єри трансформувалася у формат активної участі у процесах військово-патріотичної підготовки себе та молоді.

А в період російської агресії (спочатку у 2015 р., згодом – у 2022 р.) вони переросли у його військову діяльність у рядах ЗСУ. На жаль, саме на цій грані зацікавлень та суспільної активності життєвий шлях історика трагічно обірвався. Таким чином, ми спостерігаємо тісне переплетення напрямів наукових зацікавлень Володимира Любомировича із саме тими аспектами його діяльності, у яких він себе найбільшою мірою проявив.

Оцінюючи постать Володимира Брославського в історіографічному контексті ми насамперед спробуємо вписати його науковий доробок у структуру науково-дисциплінарних напрямів сучасної української історіографії. Зауважимо, що вся спадщина Володимира Брославського цілком вписується у такий напрям української історичної регіоналістики як історія Правобережної України імперської епохи (кін. XVIII – поч. XX ст.). Слід відзначити, що своє науково-дисертаційне дослідження («Аграрна політика російського царату на Правобережній Україні у 1793–1861 рр.: зміни у землеволодінні і землекористуванні», 2007 р.) Володимир Любомирович здійснював під науковим керівництвом професора ТНПУ ім. В. Гнатюка Миколи Бармака. Як знаємо, його науковий керівник сформував власну науково-дослідницьку школу молодих істориків на базі дослідження історичного минулого саме цього регіону в імперську епоху. Зауважимо, що і обидві дисертації самого Миколи Бармака, так і всі захищені дисертації його аспірантів присвячені саме історії Правобережжя зазначеної епохи. У цьому науково-дослідницькому колі варто згадати Богдана Лугового (дослідник військових поселень на Правобережжі); Наталію Мацко (вивчала військову політику Російської імперії на Правобережжі); Наталію Шкільник (студіювала соціальну, економічну та адміністративну історію міст Волинської губернії). У цій науковій школі саме Володимир Брославський став першим аспірантом проф. Миколи Бармака.

Слід зауважити, що історія Правобережжя займає особливе місце в українському історичному процесі. В сучасні й українській історичній думці ще донедавна панував стереотипний погляд на цей регіон як один із типових фрагментів українського історичного процесу імперської епохи. Проте дослідження Володимира Брославського (як і його наукового керівника та колег-аспірантів) нам переконливо засвідчують, що Правобережна Україна (якщо термінологією імперських чиновників – так званий Південно-Західний край) посідав особливе місце у структурі українських земель у складі Російської імперії. Як читаємо у його працях, російські чиновники та поміщики далеко не завжди були раді земельним пожалуванням від російського уряду у цьому регіоні, оскільки вони тут відчували психологічний дискомфорт через панування польсько-шляхетської еліти. У ході приватних наукових бесід із Володимиром Брославським ми дізналися, зокрема, про такий цікавий факт, що російські чиновники на Правобережжі, будучи тут панівною політичною елітою, все-таки відчували певний психологічний комплекс культурної меншовартості у спілкуванні із польською шляхтою. Хоча подібні факти із соціально-психологічної царини і не стали головним об'єктом його наукового вивчення, проте вони були зафіксовані Володимиром Любомировичем як супутні результати його наукових студій. Варто підкреслити, що в інших відкритих джерелах таких даних донедавна нам не вдалося віднайти. Тобто цей факт засвідчує, що Володимир Брославський у процесі своїх наукових пошуків з'ясував чимало нових аспектів не тільки зі сфери соціальної історії, але і з царини історії ментальностей, хоча це і не становило головного предмету його дослідження. Зрозуміло, що за останнє десятиліття історія Правобережжя вже стала привертати посилену увагу з

боку вчених-істориків. Проте в період, коли Володимир Брославський виконував своє дисертаційне дослідження, цей напрям регіональних студій ще не користувався такою популярністю. Стосовно нього панували шаблонно-стереотипні уявлення, які базувались на історичних реаліях інших регіонів України. Звідси можемо резюмувати, що Володимир Брославський як самою постановкою дисертаційної теми, та і здобутими результатами своїх студій у свій час випередив «наукову моду» на дослідження історичного минулого Правобережжя.

Більшу частину наукового доробку Володимиром Брославського ми можемо віднести до такого «класичного» напрямку українських науково-історичних студій, як аграрна історія. Хочемо наголосити, що з аграрною історією в сучасній українській історіографії відбулися дещо дивні трансформації. Так, в радянську історіографічну епоху аграрна історія була одним із найбільш популярних напрямків науково-історичних досліджень. Проте в епоху незалежності України популярність цього напрямку різко впала. Упродовж 1990-х – початку 2000-х рр. тільки незначна кількість молодих дослідників-істориків стали звертатись до аграрних студій. Проте наявні дослідження ілюструють нам ситуацію, що дуже багато питань аграрної історії на сьогодні потребують глибокого концептуального переосмислення. Отже, парадокс окресленої історіографічної ситуації полягає у тому, що будучи одним із найбільш популярних напрямків радянський час, аграрна історія стала одним із малодосліджуваних напрямків у сучасній українській історіографії. Окреслений історіографічний парадокс увиразнює наукову актуальність та значимість дослідницького доробку Володимира Брославського.

Оскільки дослідницька увага Володимира Любомировича великою мірою була зосереджена на поміщицькій та шляхетській верствах, то його науковий доробок також вписується і в соціальну історію, зокрема такий її напрям, який інколи окреслюють як історія еліт. Інтелектуальну «моду» на цей напрям у свій час задала Наталія Яковенко своїми студіями стосовно української шляхти. Проте ця мода у дослідницьких колах реалізовувалась переважно щодо ранньомодерної епохи. Історичних студій стосовно початку модерної епохи ця мода торкнулася дуже слабо. Проте поодинокі дослідження у цьому напрямі показують, що мало чи не кожне нове дослідження тут приносить нам науково-історичну сенсацію. Так, дніпровська дослідниця Тетяна Литвинова на історичному матеріалі Лівобережжя спростувала стереотипні уявлення про те, що стосунки між поміщиками та селянами існували лише у форматі класового егоїзму чи соціальної боротьби. Іншим яскравим прикладом може стати доробок івано-франківської дослідниці Любові Сливки, яка довела існування в галицькому суспільстві «довгого ХІХ століття» повноцінної верстви дрібної русько-української шляхти. Не стали винятком у цьому дослідницькому сегменті і напрацювання Володимира Брославського, які відкрили нам чимало нових аспектів із життя поміщицької верстви Правобережної України.

Не можемо обійти увагою і такого очевидного факту, що вагома частка науково-дослідницької уваги Володимира Любомировича була зосереджена на історії саме польсько-шляхетської еліти Правобережжя. В цьому сенсі його дослідницьку спадщину ми маємо підстави віднести до такого достатньо популярного на сьогодні напрямку української історичної думки як полоністика. Незважаючи на достатньо значну популярність цього напрямку, хронологічні регіональні параметри й тематична специфіка праць Володимира Любомировича ставить його на окреме місце в українській історичній

полоністиці. Тут дослідження Володимира Брославського досить близько стоять до тематики наукових зацікавлень львівського дослідника Богдана Гудя. Компаративне співставлення науково-історичного доробку цих двох вчених (обидвоє – родом із Бережанщини) приводить нас до висновків, що їхні дослідження в деяких моментах пересікаються, проте не дублюють один одного. Так, львівський вчений вивчав етносоціальні взаємини на Правобережжі крізь призму етнокультурного чинника. Іншими словами, в центрі його уваги стояла проблема взаємин між репрезентантами польського та українського етносів. А у науковому доробку Володимира Брославського у центрі уваги стояли соціальні взаємини, насамперед питання землеволодіння та землекористування. Тобто Володимир Любомирович досліджував ті ж самі взаємини не під етнічним, а під соціальним кутом зору: у фокусі його уваги перебували взаємини між поміщиком (шляхтичем), державним чиновником та селянином. Звідси науковий доробок обидвох істориків не дублює, а взаємодоповнює один одного.

Таким чином, навіть поверхневий аналітичний зріз наукової спадщини Володимира Брославського ілюструє нам той очевидний факт, що ця спадщина вартує окремої уваги й поглибленого аналізу у майбутньому. У контексті цілком слушної постановки питання про меморіалізацію постаті Володимира Брославського варто відзначити, що його постать заслуговує крім класичних форм вшанування ще й науково-інтелектуальної меморіалізації. Йдеться про видання чи перевидання його дослідницької спадщини, фіксацію спогадів та мемуарів про нього, популяризацію його наукових праць, введення його доробку до планування науково-дослідницької діяльності студентів та молодих істориків. Такі аспекти ми розглядаємо як моральний та організаційний імператив у майбутній діяльності історичного факультету ТНПУ ім. В. Гнатюка.

Олександр Петровський (Тернопіль)

ВІД НАУКИ ДО ФРОНТУ: ШЛЯХ ЖЕРТОВНОСТІ

ВОЛОДИМИРА БРОСЛАВСЬКОГО (22.04.1979 – 21.09.2025 рр.)

«Якщо нація не знає своєї історії, то змушена за науку платити криваву ціну та важко виборювати право на мирне і спокійне життя. Тож: або добре вчить історію, щоб знати, хто ваш ворог, а хто друг, або будьте готові брати в руки зброю...» В. Брославський 24 лютого 2023 р.

Сьогодні особливо важко говорити в минулому часі про Володимира Любомировича Брославського – кандидата історичних наук, доцента й водночас Воїна, який віддав своє життя за незалежність і свободу України. Його загибель стала непоправною втратою не лише для рідних, колег і науково-освітньої спільноти Тернопільщини, а й для побратимів – воїнів російсько-української війни, з якими його єднали спільна мета, бойове братерство та чітке усвідомлення обов'язку перед Батьківщиною.

Герої не вмирають, допоки живе пам'ять про них у вчинках, ідеях і серцях тих, хто продовжує їхню справу та береже приклад честі й служіння. Тому звернення до постаті Володимира Брославського – це не лише спроба вшанувати його пам'ять у межах наукової конференції, а й прагнення осмислити його життєвий шлях, як приклад жертовності, цілеспрямованості та синтезу, на перший погляд, далеких сфер – академічної науки та військової служби. Його життєвий приклад актуалізує дану проблематику й спонукає нас до роздумів: якою була траєкторія людини, що зуміла поєднати лекційну